Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

19 декември 2024 година*

„Преюдициално запитване — Сближаване на законодателствата — Отговорност за вреди, причинени от дефект на стока — Директива 85/374/ЕИО — Член 3, параграф 1 — Понятието „производител“ — Понятието „лице, което се представя за производител“ — Условия — Доставчик, чието име съвпада отчасти с това на производителя и с марката, поставена върху стоката от последния“

По дело C-157/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия) с акт от 6 март 2023 г., постъпил в Съда на 13 март 2023 г., в рамките на производство по дело

Ford Italia SpA

срещу

ZP,

Stracciari SpA,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: I. Jarukaitis, председател на четвърти състав, изпълняващ функцията на председател на пети състав, D. Gratsias (докладчик) и E. Regan, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: C. Di Bella, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 8 февруари 2024 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Ford Italia SpA, от M. Manfredonia, avvocato,

– за Stracciari SpA, от L. Landuzzi, avvocato,

* Език на производството: италиански.

– за Европейската комисия, от G. Gattinara и F. Thiran, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 18 април 2024 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1 от Директива 85/374/ЕИО на Съвета от 25 юли 1985 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока (ОВ L 210, 1985 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 183).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Ford Italia SpA, от една страна, и ZP и Stracciari SpA, от друга страна, относно отговорността на Ford Italia за вреди, причинени от дефект на стока, вследствие на пътнотранспортно произшествие, което ZP е претърпял, докато е управлявал превозно средство с марка „Ford“, който е закупил от Stracciari.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Четвърто и пето съображение от Директива 85/374 гласят:

„като има предвид, че защитата на потребителите предполага, че всички участници в производствения процес следва да носят отговорност, доколкото завършената стока, съставната част или суровината, доставени от тях, са се оказали дефектни; като има предвид, че в същия смисъл отговорността следва да се разпростре както върху вносители на стоки в рамките на Общността, така и до лица, представящи се като производители чрез поставяне на своето име, търговска марка или друг отличителен знак, или които доставят стока, чийто производител не може да бъде установен;

като има предвид, че в случаи, когато няколко лица отговарят за една и съща вреда, защитата на потребителите изисква лицето, на което е причинена вредата, да може да получи пълно обезщетение за причинените му вреди от всеки един от тях“.

4 Член 1 от тази директива предвижда, че производителят носи отговорност за вредите, причинени от дефект на неговата стока.

5 Член 3 от посочената директива гласи следното:

„1. „Производител“ е всяко лице, което по занятие произвежда стоки в завършен вид, суровини и съставни части, включени в производството на други стоки, или което се представя за производител, като поставя върху стоката своето име, търговска марка или друг отличителен знак.

2. Без да се засяга отговорността на производителя, всяко лице, което внася в Общността стоки с цел продажба, отдаване под наем или лизинг, или всяка друга форма на разпространение, в рамките на своята търговска дейност, се счита за производител по смисъла на настоящата директива и носи отговорност на същото основание както производителят.

3. В случаите, когато производителят на дадени стоки не може да бъде идентифициран, всеки доставчик на въпросната стока се счита за техен производител, освен ако не информира увредените лица, в рамките на разумен срок от време, за самоличността на производителя или за лицето, което му е доставило въпросната стока. Същото се отнася и за случаите на внесена стока, ако тази стока не посочва изрично самоличността на [вносителя] според изискванията на параграф 2, дори и ако името на производителя е посочено“.

6 Съгласно член 5 от същата директива:

„Когато вследствие прилагането на настоящата директива, няколко лица са отговорни за една и съща вреда, те носят солидарна отговорност, без да се засягат разпоредбите на националното законодателство относно средството за правна защита“.

Италианското право

7 Директива 85/374 е транспонирана в италианския правен ред с Decreto del Presidente della Repubblica n. 224 — Attuazione della direttiva CEE n. 85/374 relativa al ravvicinamento delle disposizioni legislative, regolamentari e amministrative degli Stati membri in materia di responsabilità per danno da prodotti difettosi, ai sensi dell'art. 15 della legge 16 aprile 1987, n. 183 (Декрет № 224 на президента за въвеждане на Директива 85/374/ЕИО на Съвета за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока, в съответствие с член 15 от Закон № 183 от 16 април 1987 г.) от 24 май 1988 г. (GURI, бр. 146 от 23 юни 1988 г., наричан по-нататък „Декрет № 224/1988“).

8 Член 3 от този декрет е озаглавен „Производител“ и параграф 1 от него предвижда, че производител е лицето, което по занятие произвежда стока в завършен вид или нейна съставна част или произвежда суровина. Освен това съгласно параграф 3 от този член за производител се приема и лицето, което се представя за такъв, като поставя своето име, марка или друг отличителен знак върху стоката или опаковката ѝ.

9 Член 4 от посочения декрет се отнася до отговорността на доставчика и параграф 1 от него предвижда, че когато производителят не е идентифициран, същата отговорност се носи от доставчика, който разпространява стоката в рамките на търговска дейност, ако в срок до три месеца от направеното искане не е информирал увреденото лице за самоличността на производителя или на лицето, което му е доставило стоката, и за мястото, на което е установен(о). Параграф 5 от този член предвижда, че третото лице, посочено като производител или предходен доставчик, може да бъде привлечено в производството, а доставчикът ответник може да бъде освободен от отговорност, ако посоченото лице се яви и не оспори посочването.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

10 На 4 юли 2001 г. ZP купува автомобилно превозно средство с марка „Ford“ (наричано по-нататък „процесното превозно средство“) от Stracciari, установен в Италия дистрибутор на тази марка.

11 Процесното превозно средство е произведено от Ford WAG, установено в Германия дружество, а после е доставено на Stracciari чрез посредничеството на Ford Italia, което разпространява в Италия произведените от Ford WAG превозни средства. Ford WAG и Ford Italia са част от една и съща група от предприятия.

12 На 27 декември 2001 г. ZP участва в пътнотранспортно произшествие, при което не се задейства монтирана в процесното превозно средство въздушна възглавница.

13 На 8 януари 2004 г. ZP предявява пред Tribunale di Bologna (Първоинстанционен съд Болоня, Италия) иск за осъждането на Stracciari и Ford Italia да платят обезщетение за вредите, които смята, че е претърпял в резултат от дефекта на това превозно средство.

14 Ford Italia поддържа пред този съд, че не е произвело процесното превозно средство. То било само доставчик, а производител било Ford WAG. Ford Italia изтъква също, че във фактурата за продажба на процесното превозно средство действително е посочило, че Ford WAG е негов производител, поради което в случая самото Ford Italia не може да се счита за производител съгласно член 3, параграф 3 от Директива 85/374, нито да поеме отговорността, която производителят носи по тази директива.

15 С решение от 5 ноември 2012 г. Tribunale di Bologna (Първоинстанционен съд Болоня) постановява, че Ford Italia носи извъндоговорна отговорност за вредите, причинени от производствения дефект на въздушната възглавница, монтирана в процесното превозно средство.

16 Ford Italia обжалва това съдебно решение пред Corte d’Appello di Bologna (Апелативен съд Болоня, Италия).

17 В подкрепа на жалбата си Ford Italia изтъква, че първоинстанционният съд неправилно е приел, че то трябва да привлече производителя като страна, за да може самото то да бъде освободено от отговорност. Освен това първоинстанционният съд се произнесъл ultra petita, тъй като то било осъдено като доставчик на процесното превозно средство, а ZP поискал то да бъде осъдено като негов производител.

18 С решение от 21 декември 2018 г. Corte d’Appello di Bologna (Апелативен съд Болоня) отхвърля жалбата на Ford Italia с мотива, че последното в качеството на доставчик правилно е осъдено да понесе същата отговорност като тази на производителя, тъй като положението му трябва да бъде „приравнено на това на непривлечения като страна производител“. Тъй като не е привлякло като страна Ford WAG, Ford Italia не е можело да претендира да бъде освободено от отговорност съгласно член 3, параграф 3, първо изречение от Директива 85/374.

19 Ford Italia подава касационна жалба срещу това съдебно решение пред запитващата юрисдикция, Corte suprema di Cassazione (Върховен касационен съд, Италия).

20 В подкрепа на тази жалба Ford Italia критикува разрешението, възприето от запитващата юрисдикция по сходно дело, в което отговорността на Ford WAG в качеството на производител е разширена по отношение на Ford Italia. Всъщност запитващата юрисдикция е приела по същество, че съгласно член 3, параграф 3 от Декрет № 224/1988, който транспонира член 3, параграф 1 от Директива 85/374 в италианския правен ред, за целите на отговорността за вреди, причинени от дефект на стока, доставчикът на такава стока трябва да бъде приравнен на производителя, когато неговата марка или фирмено наименование и марката или фирменото наименование на производителя съвпадат изцяло или в голяма степен и стоката се предлага на пазара под тази марка.

21 Запитващата юрисдикция обаче иска да се установи точният обхват на израза „като поставя своето име“, използван в член 3, параграф 3 от Декрет № 224/1988 и в член 3, параграф 1 от Директива 85/374.

22 Тя иска по същество да се установи дали по този начин разширяването на отговорността на производителя по отношение на доставчика е ограничено до случая, в който „поставянето“ се състои в това доставчикът физически да отпечатва своето име, марка или друг отличителен знак върху стоката с намерението да използва обърквaнето между неговата самоличност и тази на производителя, или дали отговорността може да бъде разширена и когато е налице само съвпадение на идентификационните данни, какъвто е настоящият случай.

23 При тези обстоятелства Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Съвместимо ли е с член 3, параграф 1 от [Директива 85/374] — и ако не е съвместимо, по каква причина — тълкуването, съгласно което се разширява отговорността на производителя по отношение на доставчика, дори когато доставчикът не е поставил физически своето име, марка или друг отличителен знак върху стоката, само защото наименованието, марката или другият отличителен знак на доставчика съвпадат изцяло или отчасти с тези на производителя?“.

По искането за възобновяване на устната фаза на производството

24 На 29 април 2024 г., след представянето на заключението на генералния адвокат, Ford Italia подава в секретариата на Съда молба за възобновяване на устната фаза на производството на основание член 83 от Процедурния правилник на Съда.

25 В подкрепа на молбата си Ford Italia изтъква по същество наличието на факт, който „е нов в обсъжданията по делото, но не е нов в преписката по него“, и е свързан с момента, в който потребителят е узнал самоличността на действителния производител на процесното превозно средство. Генералният адвокат пренебрегнал това обстоятелство в заключението си, което поради това се основавало на неправилно представяне на фактите.

26 Следва да се припомни, от една страна, че Статутът на Съда на Европейския съюз и Процедурният правилник не предвиждат възможност за заинтересованите субекти по член 23 от Статута да представят становища в отговор на заключението на генералния адвокат. От друга страна, съгласно член 252, втора алинея ДФЕС генералният адвокат представя публично, при пълна безпристрастност и независимост, мотивирани

заключения по делата, за които съгласно Статута на Съда на Европейския съюз се изисква неговото произнасяне. Съдът не е обвързан нито от това заключение, нито от изложените от генералния адвокат мотиви към него. Поради това несъгласието на заинтересован субект със заключението на генералния адвокат не може само по себе си да бъде основание за възобновяване на устната фаза на производството, независимо какви са разгледаните в заключението въпроси (решение от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване), C-487/19, EU:C:2021:798, т. 62 и 63 и цитираната съдебна практика).

27 Освен това съгласно член 83 от процедурния си правилник Съдът може във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат, да постанови възобновяване на устната фаза на производството, по-специално когато счита, че делото не е напълно изяснено, когато след закриване на тази фаза някоя от страните посочи нов факт от решаващо значение за решението на Съда или когато делото трябва да се реши въз основа на довод, който не е бил обсъден от заинтересованите субекти.

28 В случая обаче Съдът счита, че разполага с всички необходими данни, за да се произнесе. Освен това от искането на Ford Italia за възобновяване на устната фаза на производството не следва, че настоящото дело трябва да се реши въз основа на довод, който не е бил обсъден от заинтересованите субекти, нито в искането е посочен нов факт от решаващо значение за решението, което Съдът трябва да постанови по това дело. При това положение след изслушване на генералния адвокат Съдът приема, че няма основание да разпореди възобновяване на устната фаза на производството.

По преюдициалния въпрос

29 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3, параграф 1 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че доставчикът на дефектна стока трябва да се счита за „лице, което се представя за производител“ на тази стока, когато доставчикът не е поставил физически своето име, марка или друг отличителен знак върху стоката, но марката, която производителят е поставил върху нея, съвпада, от една страна, с името на посочения доставчик или с отличителен елемент от него, и от друга страна, с името на производителя.

30 Като начало следва да се подчертае, че по уредените от нея въпроси Директива 85/374 цели пълно хармонизиране на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки и че следователно свободата на преценка, с която те разполагат за уреждане на отговорността за вреди, причинени от дефект на стока, е изцяло определена в тази директива и трябва да бъде изведена от текста, целта и системата ѝ (вж. в този смисъл решение от 10 януари 2006 г., Skov и Bilka, C-402/03, EU:C:2006:6, т. 22 и 23).

31 В това отношение следва да се констатира, че лицата, срещу които потребителят има право да предяви иск на основание на предвидения в Директива 85/374 режим на отговорност, са изброени в членове 1 и 3 от нея. Както следва от предходната точка, тази директива преследва цел за пълно хармонизиране, що се отнася до уредените от нея въпроси, и поради това трябва да се приеме, че изброяването на лицата по членове 1 и 3 от нея е изчерпателно (вж. в този смисъл решение от 10 януари 2006 г., Skov и Bilka, C-402/03, EU:C:2006:6, т. 32 и 33).

32 Що се отнася до текста на тези разпоредби, член 1 от Директива 85/374 предвижда, че производителят носи отговорност за вредите, причинени от дефект на стока, а член 3, параграф 1 от тази директива определя понятието „производител“ по-конкретно като лицето, което по занятие произвежда стоки в завършен вид, суровини и съставни части.

33 Макар законодателят на Съюза да е решил с член 1 от Директива 85/374 да подведе по принцип производителя под отговорност за вредите, причинени от дефект на неговата стока, член 3 от тази директива определя кои търговци сред участниците в производството и предлагането на пазара на въпросната стока е възможно също да трябва да поемат предвидената в посочената директива отговорност (вж. в този смисъл решение от 10 януари 2006 г., Skov и Bilka, C-402/03, EU:C:2006:6, т. 29 и 30).

34 В това отношение следва да се констатира, че член 3, параграф 1 от Директива 85/374 предвижда по същество алтернатива, от която само първата част се отнася до лицето, което поне частично участва в процеса на производство на съответната стока. За сметка на това втората част от алтернативата обозначава лице, което се представя като производител, поставяйки върху стоката своето име, марка или друг отличителен знак (вж. в този смисъл решение от 7 юли 2022 г., Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, C-264/21, EU:C:2022:536, т. 26).

35 Ето защо от ясния и недвусмислен текст на член 3, параграф 1 следва, че участието на лицето, което се представя като производител, в процеса на производство на стоката не е необходимо, за да бъде това лице квалифицирано като „производител“ по смисъла на посочената разпоредба (вж. в този смисъл решение от 7 юли 2022 г., Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, C-264/21, EU:C:2022:536, т. 27).

36 При това положение лице като жалбоподателя в главното производство, което не произвежда превозни средства, а само ги купува от производителя им, за да ги разпространява в друга държава членка, може да се счита за „производител“ по смисъла на член 1 от Директива 85/374, ако в съответствие с член 3, параграф 1 от тази директива то се е представило като такъв, поставяйки върху процесното превозно средство своето име, марка или друг отличителен знак.

37 Всъщност, като поставя върху разглежданата стока своето име, марка или друг отличителен знак, лицето, което се представя за производител, създава впечатление, че участва в процеса на производство или че поема отговорност за него. Следователно за това лице използването на тези данни е равнозначно на използване на неговата известност, за да направи тази стока по-привлекателна в очите на потребителите, което обосновава в замяна възможността за ангажиране на неговата отговорност за това използване (решение от 7 юли 2022 г., Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, C-264/21, EU:C:2022:536, т. 34).

38 Въпреки това спорът в главното производство повдига въпроса за отговорността на официалния дистрибутор в Италия на дефектна стока, а именно в конкретния случай Ford Italia, който сам по себе си не е поставил физически своето име, марка или друг отличителен знак върху тази стока, тъй като марката, която тя носи, а именно „Ford“, е била поставена в процеса на производство на тази стока и съответства на името на нейния производител. Ето защо следва да се провери дали обстоятелството, че тази марка съответства и на отличителен елемент от името на този дистрибутор, е достатъчно, за да може последният да бъде квалифициран като „лице, което се представя за производител“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 85/374.

39 В това отношение, разбира се, текстът на тази разпоредба, доколкото в него се говори за лице, „което се представя за производител“, „като поставя“ върху стоката своето име, марка или друг отличителен знак, би могъл да създаде впечатлението, че тази квалификация е обусловена от активно действие от страна на посоченото лице, изразяващо се в това самото то да постави такова означение върху въпросната стока.

40 При все това, от една страна, следва да се отбележи, че тази формулировка се отнася главно, както бе посочено в точка 37 от настоящото решение, до поведението на лице, което чрез поставянето върху стоката на своето име, марка или друг отличителен знак иска да създаде впечатлението, че участва в производствения процес или носи отговорност за него.

41 От тази гледна точка обаче, когато лицето доставя въпросната стока, е без значение дали самото то физически е поставило такова обозначение върху посочената стока или името му съдържа обозначението, което е поставено върху нея от производителя и съответства на името на последния. Всъщност в тези две хипотези доставчикът се възползва от съвпадението между въпросното обозначение и собственото си фирмено наименование, за да се представи пред потребителя като отговорен за качеството на стоката и да събуди у него доверие, сравнимо с това, което би имал, ако стоката се продаваше директно от нейния производител. Следователно и в двата случая то трябва да се счита за лице, което „се представя за производител“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 85/374.

42 От друга страна, следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика при тълкуването на разпоредба от правото на Съюза трябва да се взема предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 24 ноември 2022 г., Cafpi и Aviva assurances, C-691/21, EU:C:2022:926, т. 37 и цитираната съдебна практика).

43 В това отношение от член 5 във връзка с четвърто и пето съображение от Директива 85/374 следва, че законодателят на Съюза е възприел широко разбиране на понятието „производител“, за да защити потребителя (вж. в този смисъл решение от 7 юли 2022 г., Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, C-264/21, EU:C:2022:536, т. 31).

44 Всъщност съгласно четвърто съображение от Директива 85/374 законодателят на Съюза е взел предвид, че защитата на потребителите изисква всички „лица“, представящи се като производители чрез поставяне на своето име, марка или друг отличителен знак, да носят отговорност по същия начин като „действителния“ производител. Освен това от член 5 във връзка с пето съображение от тази директива следва, че отговорността на лицето, което се представя за производител, не е различна от тази на „действителния“ производител и че потребителят може свободно да избере да поиска пълно обезщетение за вредите от всеки един от тях, тъй като отговорността им е солидарна (вж. в този смисъл решение от 7 юли 2022 г., Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, C-264/21, EU:C:2022:536, т. 32).

45 Съответно се оказва, че член 3, параграф 1 от Директива 85/374 има за цел да облекчи тежестта, свързана с определянето на действителния производител на разглежданата дефектна стока. В това отношение, видно от обяснителния меморандум към член 2 от предложението за директива на Комисията от 9 септември 1976 г., залегнало в основата на Директива 85/374, която разпоредба става член 3 от тази директива без изменение по същество, законодателят на Съюза е приел, че защитата на потребителя не би била

достатъчна, ако дистрибуторът може „да насочи“ потребителя към производителя, който може да не е известен на потребителя (вж. в този смисъл решение от 7 юли 2022 г., Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, C-264/21, EU:C:2022:536, т. 33).

46 Следователно член 3, параграф 1 от Директива 85/374 трябва да се тълкува с оглед на контекста, в който се вписва тази разпоредба, и на целта, преследвана с правната уредба, от която тя е част, в смисъл, че понятието „лице, което се представя за производител“, по смисъла на посочената разпоредба не може да се отнася единствено до лицето, което физически е поставило своето име, марка или друг отличителен знак върху стоката. Друго тълкуване би довело до ограничаване на обхвата на понятието „производител“ и следователно до застрашаване на защитата на потребителите. По-конкретно следва да се приеме, че доставчикът на стока „се представя за производител“, когато името на този доставчик или отличителен елемент от него съвпада, от една страна, с името на производителя, и от друга страна, с името, марката или друг отличителен знак, поставен върху стоката от последния.

47 При все това съгласно член 5 от Директива 85/374, тъй като лицето, което се представя за производител, и производителят на дефектната стока носят солидарна отговорност, ангажирането на отговорността на това лице от потребителя не засяга разпоредбите на националното законодателство относно средствата за правна защита, и по-специално разпоредбите, които позволяват на посоченото лице на свой ред да търси отговорност от производителя на дефектната стока.

48 С оглед на изложените по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че доставчикът на дефектна стока трябва да се счита за „лице, което се представя за производител“ на тази стока, по смисъла на посочената разпоредба, когато доставчикът не е поставил физически своето име, марка или друг отличителен знак върху стоката, но марката, която производителят е поставил върху нея, съвпада, от една страна, с името на посочения доставчик или с отличителен елемент от него, и от друга страна, с името на производителя.

По съдебните разноски

49 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Член 3, параграф 1 от Директива 85/374/ЕИО на Съвета от 25 юли 1985 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока,

трябва да се тълкува в смисъл, че

доставчикът на дефектна стока трябва да се счита за „лице, което се представя за производител“ на тази стока, по смисъла на посочената разпоредба, когато

доставчикът не е поставил физически своето име, марка или друг отличителен знак върху стоката, но марката, която производителят е поставил върху нея, съвпада, от една страна, с името на посочения доставчик или с отличителен елемент от него, и от друга страна, с името на производителя.

Подписи